

Załącznik do Uchwały nr XXVI/227/12
Rady Miejskiej w Wyszowie
z dnia 30 sierpnia 2012

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2012 - 2014**

Wyszków, sierpień 2012 r.

SPIS TREŚCI:

I. Wprowadzenie	3
II. Cele programu wspierania rodziny	7
III. Odbiorcy programu – grupy docelowe	7
IV. Realizacja postawionych celów – zadania	8
V. Harmonogram realizacji programu.....	8
VI. Przewidywane efekty i rezultaty.....	9
VII. Realizatorzy /partnerzy.....	9
VIII. Źródła finansowania programu	9
IX. Monitorowanie.....	10

I. WPROWADZENIE

Niniejszy program zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest podyktowany dobrem dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych. Dlatego główny nacisk zostanie położony na pomoc dzieciom w rodzinach dysfunkcyjnych i wieloprogowych.

Podstawą do podjęcia działań jest właściwa diagnoza środowiska rodzinnego przeprowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę.

Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz odpowiednich warunków do harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji dziecka.

Rodzina jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności opiekuńczo-wychowawcze, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest też największym zyskiem dla społeczności lokalnej.

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Prawidłowo funkcjonująca rodzina to taka, która jest w pełni wydolna wychowawczo i zapewnia harmonijny rozwój i przysłą samodzielność życiową swoim dzieciom. Zatem w pracy z rodziną jako priorytetowe będzie jej wsparcie oraz ukazanie właściwych kierunków w wypełnianiu funkcji rodzicielskich. Działania oraz monitoring rodziny będą prowadzone dopóty, dopóki nie zacznie ona prawidłowo wypełniać swoich ról wobec dziecka.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Współpraca wszystkich specjalistów, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami powinna mieć podstawowy cel tj. wsparcie rodziny naturalnej już na początkowym etapie występujących problemów, tak by nie dopuścić do ich eskalacji, których konsekwencją może być umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Umieszczenie dziecka poza rodziną powinno być brane pod uwagę jako ostateczne rozwiązanie i musi wynikać z jak najlepiej pojętych interesów dziecka. Natomiast w sytuacji, kiedy dziecko zostaje umieszczone poza własną rodzinę należy dążyć do jego powrotu do domu rodzinnego.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne :

- **USTAWA Z DNIA 9 CZERWCA 2011R. O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ (DZ.U. Z 2011R. NR 149 POZ.887 Z PÓŻ. ZM.)**
- **USTAWA Z DNIA 12 MARCA 2004R. O PMOCY SPOŁECZNEJ (DZ.U. Z 2009R. NR 175 POZ 1362, Z PÓŻ. ZM.).**
- **USTAWA Z DNIA 29 LIPCA 2005R. O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE (DZ.U. Z 2005R. NR 180, POZ. 1493 Z PÓŻ. ZM.)**
- **USTAWA Z DNIA 26 PAŹDZIERNIKA 1982R. O WYCHOWANIU W TRZEŹWOŚCI I PRZECIWDZIAŁANIU ALKOHOLIZMOWI (DZ.U. Z 2007R. NR 70, POZ. 473 Z PÓŻ. ZM.)**
- **USTAWA Z DNIA 29 LIPCA 2005R. O PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII (DZ.U. Z 2005R. NR 179 POZ. 1485 Z PÓŻ. ZM.)**
- **USTAWA Z DNIA 24 KWIETNIA 2003R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE (DZ.U. Z 2010R. NR 234, POZ. 1536 Z PÓŻ. ZM.)**

• GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2012 – 2016 PRZYJĘTA UCHWAŁĄ NR XXIII/197/12 RADY MIEJSKIEJ W WYSZKOWIE Z DNIA 31 MAJA 2012 R.

Charakterystyka środowiska lokalnego i analiza problemów społecznych

W Gminie Wyszaków podejmowanych jest szereg działań na rzecz dziecka i rodziny. Nadal jednak występują problemy i negatywne zjawiska społeczne, które w sposób pośredni bądź bezpośredni oddziałują na rodzinę.

Rodziny borykają się z wieloma problemami prowadzącymi do powstawania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, uprawnienia, zasoby i możliwości. Prezentowana poniżej tabela nr 1 obrazuje liczbę środowisk oraz podział z uwagi na główny powód przyznania świadczeń z pomocy społecznej w okresie ostatnich pięciu lat. Nadal dominującą przyczyną korzystania z pomocy jest trudna sytuacja materialno-bytowa. Niepokojącym zjawiskiem jest także narastająca od trzech lat liczba rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W 2011r. z pomocy z tego powodu skorzystało - 282 rodziny w tym:

- rodziny wielodzietne - 130
- rodziny niepełne - 152

Tabela nr 1. Liczba środowisk objętych pomocą społeczną w gminie Wyszaków

Główny powód przyznania pomocy społecznej	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba środowisk (osób/rodzin), którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej:	1933	1153	1074	1063	1070
bezrobocie	561	387	444	466	449
ubóstwo	606	133	783	691	652
potrzeba ochrony macierzyństwa	10	26	26	35	45
długotrwała choroba	368	334	333	350	363
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	355	312	188	218	282
- w tym w rodzinach wielodzietnych	110	107	64	92	130
- rodzinach niepełnych	245	205	121	126	152
niepełnosprawność	398	371	373	361	386
alkoholizm	65	54	59	66	64
inne	34	32	39	51	68

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej, roczne sprawozdania z działalności

Niewłaściwe wychowanie i brak odpowiedniego systemu wartości w rodzinie ukierunkowuje dziecko na całe życie, najczęściej powodując osłabienie jego pozycji społecznej.

Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych oraz różnego rodzaju zdarzenia losowe mogą w konsekwencji doprowadzić do umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną. Na dzień 31 lipca 2012r. dzieci z terenu gminy Wyszaków umieszczonych w pieczy zastępczej jest łącznie – 51 w tym:

- w rodzinach zastępczych – 40,
- w placówkach – 11.

Z najnowszych danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Wyszku oraz z opracowań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2016 wynika, że istnieje tendencja wzrostowa dotycząca zjawiska przemocy domowej na terenie miasta i gminy Wyszki. Najliczniejszymi osobami doznającymi przemocy domowej są kobiety, a także małoletni do ukończenia 13 roku życia (tabela nr 2, 3 i 4). Zazwyczaj osobą stosującą przemoc jest osoba będąca pod wpływem alkoholu.

Od stycznia 2012r. do lipca 2012r. wszczęto procedurę Niebieskiej Karty w 77 rodzinach, natomiast Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wyszku w 2011r. podjęła działania w stosunku do 109 osób dorosłych uruchamiając procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego.

Tabela nr 2

Ofiary przemocy domowej		
Rok	2009	2010
Kobiety	228	225
Mężczyźni	33	31
Małoletni do ukończenia 13 lat	93	111
Małoletni w wieku od 13 do 18 lat	56	46
Ogółem	410	413

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Tabela nr 3

Sprawcy przemocy		
Rok	2009	2010
Kobiety	10	7
Mężczyźni	221	209
Nieletni	0	0
Ogółem	231	216

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Tabela nr 4

Alkohol a sprawcy przemocy		
Rok	2009	2010
Sprawcy przemocy pod wpływem alkoholu	162	150
Liczba przewiezionych do izby wytrzeźwień	0	0
Liczba przewiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	153	139

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Dane wskazują, iż zwiększa się również liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich.

W roku 2011 statystyki policyjne odnotowały 166 przestępstw popełnianych przez nieletnich, w tym aż 149 to rozboje, do których najczęściej dochodzi na terenie szkoły.

Młodzież pozbawiona wzorców i autorytetów często wchodzi w konflikt z prawem. Dodatkowo w przypadku dziewcząt, dochodzi do niechcianych ciąż. Nastolatki okazują się w większości wypadków niedojrzałymi psychicznie matkami, które potrzebują wsparcia i ukierunkowania do dalszego życia. Dziewczeta, które urodziły swoje dziecko przed

ukończeniem 18 roku życia nie mają do niego praw rodzicielskich. Do czasu uzyskania pełnej zdolności do czynności prawnych pieczę nad dzieckiem sąd przekazuje w ręce opiekuna. W 2012 roku od stycznia do lipca Sąd Rejonowy w Wyszkowie ustanowił opiekę prawną dla 9 dzieci małoletnich matek. Taka sytuacja ma negatywny wpływ na psychikę nastolatki. Małoletnie matki czują się odrzucone, samotne, ich poczucie własnej wartości staje się bardzo niskie, napotykają szczególne trudności, przede wszystkim natury społecznej i obyczajowej, co wpływa również na relacje rodzinne. Dlatego bardzo istotne jest podjęcie działań skierowanych do młodzieży, które miałyby na celu ograniczenie tego niekorzystnego zjawiska. Kluczową rolę do odegrania ma tu oświata i poradnictwo w zakresie zdrowia seksualnego.

Kolejnym bardzo istotnym problemem jest kwestia bezrobocia, którą powinno się rozpatrywać w kontekście rodzinnym. Zjawisko to powoduje zachwianie relacji między domownikami i wpływa na zaburzenie funkcji rodziny, ma także negatywny wpływ na psychofizyczny i intelektualny rozwój dzieci. Atmosfera niepokoju nie stwarza poczucia bezpieczeństwa dzieciom i nie sprzyja rozwojowi cech społecznie pożądanych. W kontaktach z dziećmi pojawia się większe zniecierpliwienie ze strony rodziców, narasta napięcie i pretensja, dochodzi również do sytuacji konfliktowych i zachowań agresywnych. Dla rodzin dotkniętych problemem bezrobocia istotne jest nie tylko udzielanie pomocy materialnej, ale również pomocy psychologicznej oraz podejmowanie działań zaradczych. Z danych statystycznych PUP w Wyszkowie wynika, że ogółem wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Gminy Wyszków w 2011r. było 2429 osób w tym 1127 kobiet i 1302 mężczyzn. W tym długotrwale bezrobotnych 1140 osób, co stanowi aż 47% ogółu bezrobotnych. W pierwszym kwartale 2012r. liczba długotrwale bezrobotnych ma nadal tendencję wzrostową.

Bezrobocie stanowi jedną z najpoważniejszych kwestii społecznych. Powiększająca się grupa osób długotrwale bezrobotnych ma znacząco negatywny wpływ na poziom życia mieszkańców Wyszkowa. Bezrobocie zaś powoduje szybką degradację ekonomiczną jednostki i wpływa na spadek poczucia bezpieczeństwa socjalnego rodzin.

Szczegółową charakterystykę dotyczącą osób bezrobotnych z terenu gminy Wyszków przedstawia tabela 5.

Tabela nr 5. Bezrobotni mieszkańcy gminy Wyszków (zarejestrowani)

Wybrane kategorie bezrobotnych	2010	2011	2012
Bezrobotni ogółem	2504	2429	2448
w tym kobiety	1188	1127	1064
do 25 roku życia	662	587	571
po 50 roku życia	524	515	551
niepełnosprawni	61	64	83
długotrwale bezrobotni	1116	1140	1151
bez kwalifikacji zawodowych	763	805	828

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wyszkowie (dane szacunkowe na koniec pierwszego kwartału w poszczególnych latach)

Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim w pierwszym kwartale 2012r. wynosiła 15.6%.

Tabela nr 6. Bezrobocie w powiecie wyszkowskim

Wskaźniki bezrobocia	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba bezrobotnych (w tysiącach)	3,4	4,5	4,6	4,8	4,6
Stopa bezrobocia	12,4	16,1	15,8	15,9	15,6

Źródło: GUS, Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów

II. CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Cel główny

Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez zintegrowane i spójne działanie na rzecz dziecka i rodziny w gminie Wyszaków w zakresie wzmocnienia roli i funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka.

Cele szczegółowe

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
2. Rozwój konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego oraz zwiększenie dostępu do terapii i mediacji rodzinnych.
3. Działania edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży i rodziców w tym promowanie właściwych postaw rodzicielskich poprzez uczestnictwo rodzin w projektach do nich kierowanych.
4. Rozwój placówek wsparcia dziennego.
5. Wspieranie wypoczynku letniego.
6. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych i monitorowanie środowisk rodzinnych przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji.
7. Stwarzanie rodzinom możliwości w organizowaniu grup wsparcia, samopomocowych mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.
8. Pogłębianie współpracy z osobami, instytucjami i organizacjami pracującymi na rzecz dzieci i rodzin, mającej na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczych.
9. Promowanie właściwych postaw rodzicielskich.

III. ODBIORCY PROGRAMU – GRUPY DOCELOWE

Program skierowany jest do rodzin przebywających na terenie miasta i gminy Wyszaków, w szczególności do rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem oraz rodzin, które wymagają wsparcia ze strony profesjonalnych służb społecznych głównie do:

- rodzin niepełnych,
- rodzin wielodzietnych,
- małoletnich matek,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0-6 lat,
- rodzin zmagającym się z trudnościami wychowywania dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,

- rodzin przeżywających trudności związane ze stanem zdrowia dziecka,
- rodzin w sytuacjach kryzysowych wynikających z problemów rodziców np. konflikty małżonków, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo,
- rodzin dotkniętych przemocą,
- rodzin naturalnych w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

IV. REALIZACJA POSTAWIONYCH CELÓW – ZADANIA

1. Rozeznanie środowiska lokalnego w formie diagnozowania potrzeb społecznych.
2. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno- bytowej, w tym objęcie dożywianiem wszystkich dzieci, które tego wymagają.
3. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, wieloprotblemowych.
4. Wspieranie rodzin zagrożonych kryzysem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych poprzez asystenta rodziny i pracownika socjalnego.
5. Propagowanie idei tworzenia oraz rozwój już istniejących ośrodków wsparcia dziennego.
6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.
7. Wspieranie działań prowadzonych przez instytucje, organizacje społeczne i osoby fizyczne na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.
8. Realizowanie programów profilaktycznych z zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.
9. Organizowanie szkoleń, prelekcji, konferencji z zakresu problematyki rodzinnej dla pracowników instytucji wspierających rodzinę.
10. Organizowanie konsultacji i warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców.
11. Rozwój usług dla rodzin z dziećmi w tym specjalistycznych i opiekuńczych.
12. Organizowanie spotkań grup wsparcia i samopomocowych.
13. Poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym zwiększenie bezpłatnych konsultacji psychologicznych, pedagogicznych, prawnych dla rodzin doświadczających trudności opiekuńczo- wychowawczych.
14. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem.
15. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
16. Podejmowanie inicjatyw społecznych dotyczących podnoszenia świadomości społeczności lokalnej w zakresie możliwości uzyskania pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
17. Pozyskiwanie środków na zadania związane z realizacją programu w formie: dotacji celowych z budżetu państwa, dotacji na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, środków unijnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

V. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współpracy z partnerami wyszczególnionymi w programie. Zadania będą realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem tj. w latach 2012 - 2014.

VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY I REZULTATY

1. Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, wieloproblemowych.
2. Zminimalizowanie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.
3. Zwiększenie dostępności rodziny do poradnictwa specjalistycznego.
4. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny oraz więzi rodzinnych.
5. Nabycie przez rodzinę umiejętności i wiedzy na temat właściwego rozwiązywania konfliktów emocjonalnych, wewnątrzrodzinnych oraz w odniesieniu do dzieci właściwe rozwiązywanie konfliktów w środowisku szkolnym i grupie rówieśniczej.
6. Integracja społeczności lokalnej i rozwój grup samopomocowych.
7. Wzrost kompetencji i aktywności rodzin oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne.
8. Wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
9. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów lokalnych mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

VII. REALIZATORZY / PARTNERZY

Na terenie gminy Wyszków znajdują się podmioty, które poprzez swoją pracę z dzieckiem, rodziną oraz środowiskiem lokalnym, powinny tworzyć lokalny system opieki nad dzieckiem i rodziną:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej w Wyszkanie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wyszkanie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wyszkanie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Wyszkanie,
- Komenda Powiatowa Policji w Wyszkanie,
- Sąd Rejonowy w Wyszkanie.

Ponadto inne placówki pracujące na rzecz dziecka i rodziny tj.

- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Dębinkach,
- placówki oświatowe,
- placówki wsparcia dziennego,
- organizacje pozarządowe,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- parafie,
- związki wyznaniowe.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja zadań programu może być finansowana:

- ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
- ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł,
- z dotacji celowych z budżetu państwa.

IX. MONITOROWANIE

Monitoringiem n/n dokumentu zajmować się będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie na podstawie informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie gminy od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.

Celem monitoringu będzie obserwacja zmian, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami, będą one weryfikowane i dostosowywane do potrzeb grupy docelowej.

Wiceprzewodniczący Rady

Jerzy Kruk

Niniejszy dokument został przygotowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie.